

فرصت‌ها و تهدیدهای مذاکرات آستانه

مذاکرات دو روزه قزاقستان که نتیجه ابتکار ایران، روسیه و ترکیه برای حل سیاسی بحران سوریه است از امروز پشت درهای بسته و بدون حضور خبرنگاران در هتل ریکسوس پریزدنت آستانه (پایتخت قزاقستان) آغاز می‌شود.

مذاکرات دو روزه قزاقستان که نتیجه ابتکار ایران، روسیه و ترکیه برای حل سیاسی بحران سوریه است از امروز پشت درهای بسته و بدون حضور خبرنگاران در هتل ریکسوس پریزدنت آستانه (پایتخت قزاقستان) آغاز می‌شود. اجلاس آستانه یک اجلاس سوری - سوری است که قرار است نمایندگان دولت سوریه و مخالفان با یکدیگر گفت‌وگو و رایزنی کنند. بهرام قاسمی، سخنگوی وزارت امور خارجه کشورمان در گفت‌وگو با ایسنا با اشاره به بحران پنج‌ساله سوریه، تصریح کرد: تاکنون نشست‌های متعددی در مورد بحران سوریه برگزار شده ولی اجلاس آستانه می‌تواند تحت شرایطی، تأثیرات مثبت‌تری را نسبت به گذشته همراه داشته باشد چراکه بازیگران و کشورهای مهم منطقه (ایران، روسیه و ترکیه) در این فرآیند نقش دارند.

حاضران در نشست آستانه

هیات‌های جمهوری اسلامی ایران، روسیه و ترکیه به عنوان سه کشور مبتکر برگزاری نشست آستانه و همچنین استفان دی میستورا، نماینده دبیرکل سازمان ملل در امور سوریه به عنوان ناظر در مذاکرات هیات‌های نمایندگی دولت سوریه و مخالفان، شرکت دارند. به گزارش روزنامه رای‌الیوم، محمد علوش، رئیس هیات مخالفان مسلح همراه تعداد زیادی از مشاوران حقوقی وابسته به هیات عالی مذاکرات در ریاض و نیز دیگر مخالفان که به گفته منابع، بیش از 40 نفر هستند در مذاکرات حضور دارند. نمایندگان دولت سوریه به ریاست بشار جعفری و عضویت احمد عرنوس به عنوان مشاور، احمد الکزبری عضو پارلمان، ریاض حداد سفیر سوریه در مسکو، امجد عیسی و اسامه علی و حیدر علی احمد به عنوان دیپلمات و نیز چند افسر امنیتی سوریه نیز در این نشست حضور دارند.

دعوت قزاقستان از آمریکا

سخنگوی وزارت امور خارجه کشورمان همچنین در گفت‌وگو با ایسنا در پاسخ به سوالاتی در مورد حضور برخی کشورها از جمله آمریکا در مراسم افتتاحیه این اجلاس گفت: قزاقستان به عنوان میزبان برگزاری این اجلاس، از برخی کشورها و نهادهای بین‌المللی از جمله آمریکا برای حضور در افتتاحیه این نشست دعوت کرده است. البته آن‌طور که وزارت خارجه آمریکا اعلام کرده، به علت مشغول بودن به کارهای گذار قدرت در واشنگتن هیاتی را به آستانه نمی‌فرستد و جورج کرول، سفیر این کشور در قزاقستان به نمایندگی از آمریکا در این نشست حضور دارد. دعوت از آمریکا برای حضور در نشست، یکی از موضوعاتی است که به اختلاف میان ایران و دو بانی دیگر نشست آستانه یعنی ترکیه و روسیه تبدیل شده است.

جمهوری اسلامی ایران از ابتدا اعلام کرد که با حضور آمریکا در نشست آستانه مخالف است اما روسیه و ترکیه از واشنگتن برای این نشست دعوت کردند.

دیمیتری پسکوف، سخنگوی کرملین با اشاره به استقبال مسکو از مشارکت آمریکا در مذاکرات آستانه مدعی شده است: موضع ایران در این خصوص مساله را پیچیده کرده است. وی گفته این مساله احتمالاً موجب برخی اختلافات میان مسکو و تهران است.

جمهوری اسلامی ایران اعلام کرده با توجه به این‌که نشست‌هایی که پیش از این با حضور آمریکا برای حل و فصل بحران سوریه برگزار شده، موفقیتی به همراه نداشته است، حضور این کشور در مذاکرات آستانه نمی‌تواند کمکی به حل مساله بکند. از سوی دیگر، باید بدعهدی‌های گذشته آمریکا در برقراری آتش‌بس و همچنین حمایت‌های واشنگتن از تروریست‌ها در سوریه را در نظر داشت.

تلاش برای کمرنگ کردن نقش ایران

دکتر جلیل رحیمی، رئیس کمیته بین‌الملل کمیسیون حقوقی مجلس نشست آستانه در شرایطی برگزار می‌شود که به نظر می‌رسد در این نشست، نقش ایران کمرنگ‌تر از گذشته دیده شده است. به نظر می‌رسد عزم بر این است که ایران و عربستان از معادلات مربوط به سوریه کنار گذاشته شوند و از سوی دیگر نقش ترکیه در معادلات پررنگ‌تر شود. بر همین اساس هم طرف روس و هم طرف آمریکایی قصد دارند در این نشست، نقش روسیه را پررنگ‌تر جلوه دهند.

اما با توجه به جایگاه ایران در منطقه و اثرگذاری در مبارزه با تروریسم و داعش، حذف ایران از این معادله و کم کردن نقش جمهوری اسلامی ایران، کمکی به صلح و ثبات منطقه نمی‌کند و نباید اجازه داد که آمریکایی‌ها، روس‌ها و ترکیه با تشکیل یک مثلث، نقشی در تعیین سرنوشت کشور سوریه داشته باشند. این تهدید احساس می‌شود که ترکیه از طریق لابیگری با روسیه و آمریکا، ساختاری نزدیک به خود با همکاری ارتش آزاد و نیروهای نزدیک به طیف اخوان‌المسلمین که از دید غربی‌ها نیروهای میانه‌رو مخالف بشار اسد هستند در سوریه تشکیل دهد تا نیروهای نزدیک

به ایران و نظام فعلی سوریه به حاشیه رانده شوند. اما از سوی دیگر، اجلاس امروز منافعی دارد که بزرگ‌ترین منفعت را می‌توان، برگرداندن صلح و ثبات به منطقه و سوریه عنوان کرد، اما از سوی دیگر، خطری که وجود دارد، توافقی است که ممکن است برای تجزیه سوریه بخصوص جدا شدن منطقه لاذقیه و همچنین بخش‌هایی از شمال سوریه صورت گیرد. قطعاً با تفکیک سوریه به چند منطقه و اداره کردن این کشور به صورت غیرمتمرکز و تعریف یک ساختار فدرال، آسیب‌پذیری این کشور افزایش خواهد یافت.

هنر ایران در تبدیل جریان خشونت به مذاکره

نصرت‌الله تاجیک ، کارشناس مسائل منطقه

روندی که در مجموع بتواند از میان بحران، شرایطی را برای مذاکره ایجاد کند بسیار خوب است و یکی از هنرهای ایران در مورد سوریه، تبدیل جریان خشونت به مذاکره است. در عین حال باید توجه داشت که تعدد گروه‌ها، تعدد منافع و نبود شفافیت در سیاست‌های منطقه‌ای و بین‌المللی برخی کشورها و عناصر داخلی سوریه، همچنان صحنه را تیره و تار می‌کند و نتیجه چندان مشخص نیست. گروه‌هایی که در مذاکرات آستانه شرکت می‌کنند، قدرت زمینی کمتری دارند و گروه‌هایی که شرکت نمی‌کنند، قدرت تخریب بیشتری دارند و چنین اتفاقی موجب تیره شدن چشم‌انداز نشست می‌شود. در این میان، ترکیه از ابتدا نسبت به سوریه سیاست تخریبی داشته است و مشخص نیست اکنون چگونه در حالی که این کشور بازنده صحنه و میدان است، به عنوان نماینده گروه‌های معارض در نشست آستانه قصد ایفای نقش دارد و به نظر می‌رسد این موضوع با اهداف در نظر گرفته شده برای نشست آستانه همخوانی ندارد. از سوی دیگر، نقش روس‌ها را می‌توان در این زمینه، سازنده و خوب دانست و آنها در تحولات بین‌المللی مقداری با آمادگی بیشتری حرکت می‌کنند. همکاری ایران با روس‌ها نیز توانمندی آنها را تا حدی افزایش داده و نفوذ و شناخت ایران از منطقه باعث شده است این روند تا حدی جلو برود. نقش غیرشفاف اروپا و آمریکا در نشست‌های گذشته درباره سوریه باعث شده که هیچ‌کدام از آن اجلاس‌ها به نتیجه قابل توجهی نرسد و متأسفانه همچنان آن نقش تخریبی وجود دارد. مجموعه این عوامل تحلیلگران سیاسی را از گمانه‌زنی دقیق در مورد نتیجه نشست آستانه دور می‌کند و نمی‌توان تصویر درستی از سناریوهای آینده اجلاس به دست آورد.